

A kérdőívben rendelkezésre álló 15 sorban 100 szó fér el. Száz szó egy szokványos önéletrajzhoz nem elég, két szonett se telik ki belőle, ezért egyformán fontosak főmondatai, érvelései és hangsúlyai. Az a tény, hogy talán éppen a nehezen kategorizálható hangsúlyok és mellékmondatok adják a leggazdagabb információt, arra ösztönzött, hogy összefoglalás helyett kezdeményezzek. Arra gondolok, mi lett volna, ha a „mi lesz?” kérdés helyett vagy mellett a „mi kellene, hogy legyen?” kérdést teszszük fel.

Arra is gondolok, hogy ezek az életrajzok folytathatók, kifejthetők, továbbgondolhatók, eltehetőek és időnként elővehetőek. Azt is el tudom képzelni, hogy munkaterv, öt éves tervek mellékletei, továbbképzések keretében tartandó viták indítói, könyvtári híradók közleményei is lehetnének. Amikor egy közművelődési vita elindítójaként leírtam elképzeléseimet a Házról (*Látogatás a házban. = Mozgó Világ, 1976/1. sz.; lásd még a Könyvtáros 1976/9. számát is*), amelynek tengelyében a Tár áll, szorongás fogott el. Nem attól félttem, hogy valaki megbizonyítja, tervem értelmetlen vagy irreális. Attól félttem, nem találnék negyven könyvtárost, akivel — ha lehetőségem adódnék bizonyítani — megvalósíthatnám. Úgy vélem, félelmem nem volt indokolatlan, de úgy érzem, mostani optimizmusom sem alaptalan.

Kamarás István

VALLOMÁSOK A KÖNYVTÁRRÓL

Gondolatok a könyvtárról

Személyes körülményeim folytán életemnek elég késői szakaszában láttam először valódi könyvtárat. Olyan szegény volt felnőtt környezetem, hogy évente csak egyetlen kalendáriumra tellett — az volt nálunk „a” könyv. Azt is elsősorban a naptári rész miatt vettük, de ha már kéznél volt, hát elolvastuk a mellékelt verseket, meg egyéb írásokat is.

A másik otthoni könyv a biblia volt, a harmadik pedig az Angyal Bandi — sorozat, amihez valamilyen szerencsejáték révén jutottunk. Ennél a háromnál több könyvet csak egy cipész ismerősüknél láttam, ahol a komód alsó fiókjára tele volt tízfilléres piff-puff regényekkel. (Két éven át ez volt egyik szellemi táplálékom, és máig emlékeztesen jóízűt lakmároztam belőle.)

Későbbben, tíz-tizenkét éves korom tájékán gyakran eljártam egyik tanítóm lakására, könyveket kölcsönözni, s ezt nevezhetem első, igazi könyvtári élményemnek. Nemcsak azért, mert a tanító úr több ezer kötetes magánkönyvtára mindig nyitva állt előttem, hanem azért is, mert maga a tanító úr kiváló könyvtárosalkat volt, és nagyszerű segítséget adott nekem az eligazodáshoz. Tőle tanultam például, hogy ne a könyvek címe alapján, hanem a szerzők neve szerint tájékozódjam, meg azt is, hogy egyáltalán válogassak, mert nem kell minden könyvet elolvasni.

Még későbbben, a felszabadulás után aztán átéltem azt a korszakot, amikor

CSÁK GYULA író

nemzedékem, az úgynevezett első nemzedék — amelynek tagjai az enyémhez hasonló előtörténettel rendelkeznek —

arra törekedett, hogy magánkönyvtárat gyűjtsön. Régi értelmiségiek példája vonzott bennünket, meg az a lát, hogy művelődjünk, és a művelődés látható, meg láttató jele volt a könyvek társasága, amelyben éltünk.

A magánkönyvtárak gyűjtése ma is divatos, elég gyakran pusztán a divat miatt. Sok esetben azonban inkább berendezési tárgyakkal tekintik a könyveket és könyvespolcokat, s azt az esztétikumot célozzák meg, amit a szép kötésű könyvek együttesének külső látványa jelent, és nem azt, ami a könyvek belsejéből áradhat.

Sajnos, akkor is ritkák a jó magánkönyvtárak, ha valódi szellemi igény szüli őket. Túl kicsik ugyanis ahhoz a lakások, hogy a könyvpiacra kerülő termés minden fontos értéke elhelyezhető legyen, s ezért szaporodik azoknak az ismerőseimnek száma, akik felhagytak a buzgalommal, hogy minden jónak tartott könyvet a lakásukba gyűjtsenek.

Aki eddig a telítettségi állapotig eljutott — és persze olvasási igénye van —, csak azt teheti, hogy közkönyvtárba jár. (Nagyon valószínű egyébként, hogy általában az lesz a jövő útja. Nemcsak a lakásméretek zsugorodnak ugyanis, hanem szaporodnak azok a civilizációs, technikai eszközök is, amelyeket a hagyományos bútorzat mellé mindenki be akar a lakásába erőszakolni. Hűtőszekrény, varrógép, hangfal, tévé, filmvetítő stb.) Mindezért aztán gyorsan fokozódó nyomás nehezedik a közkönyvtárakra és persze a könyvtárosokra. Egyik irányú nyomás az, hogy ők maguk „felvegyék” az irodalom által termelt értékeket, másikkal hogy tovább is adják. Mi több: az is a könyvtárosok terhe, hogy — bármennyire paradoxon — növeljék saját

terhüket elsősorban azért, hogy nemcsak közvetítik az irodalom értékeit, de igényt ébresztenek ott is, ahol még egyáltalán nincsen, továbbá növelik az igényt ott, ahol már van, de még alacsony színvonalon.

Néhány éve nagyüzemben jártam, ahol a szocialista brigádok által társadalmi munkában felépített klubkönyvtárat avattak, utána pedig irodalmi beszélgetésen vettem részt. Egyik munkás felállt, és igen komoly arccal azt kérdezte tőlem: ha olyan sok könyvet írtak már a világon, mint amennyit itt lát, és mint amennyi bizonyára más könyvtárakban is van, mondanám meg: mi szükség van arra, hogy további új könyveket írjanak?

Jó kérdés. Ott én megfelelttem, de a könyvtárosoknak naponta kell megfelelniük a tájékozódás alsó fokán állók hasonló kérdéseire, és törekedniük kell arra, hogy ne csak ők feleljenek, hanem a könyvek is, amelyeket a kérdező kezébe adnak. S talán mindennél fontosabb most nálunk éppen ez az igényébresztő munka, mert aki már beszokott a könyvtárakba, kevesebb segítséggel és könnyebben eligazodik.

Mindemellett fokozni lehet persze a magasabb igények jobb kielégítését is. Arra gondolok elsősorban, hogy a jelenleginél tágabb helyiségeket kellene adni, főképpen a fiókkönyvtárak egynémelyikének; aztán szaporítani lehetne az olyan alkalmakat, amikor írók jelenlétében, vagy enélkül, de mindenképpen hozzáértő kormányzással ankétok, viták, felolvasások, elemzések keretében szóhatnának az emberek olvasmányélményeikről. Ez persze megint csak a könyvtárosok terhére növelné, de hasznukra, segítségükre is lenne.

